

DOLENJSKI GOZDAR

glasilo delavcev
gozdnega gospodarstva
novo mesto

letnik XX

april 1983

Št. 4

Uresničevanja programa o združitvi prevoznega parka

Leta 1981 nam je uspelo združiti tovornjake v eno organizacijsko enoto pri temeljni organizaciji Gradnje. V ta namen je bilo pripravljenega veliko gradiva, opravljenih je bilo več sestankov in izrečenih veliko dvomov. Široke razprave so zasnovale razmeroma dober in čvrst program organizacije in dela parka v novih razmerah. Po dveh letih že opazamo določen napredek. Doseženi so že nekateri cilji, ki smo jih določili v programu.

Pomemben cilj je bil postavljen za povečanje prevozov lesa s priklopniki in pocenitev prevozov. V letu 1978 smo prepeljali še 54 odst. lesa s tovornjaki brez prikolic, leta 1982 pa le še 25 odst. Zato se je povečala storilnost prevozov. V štirih letih so se vozne zmogljivosti s priklopniki povečale za 22 odst., število opravljenih tkm pa je porastlo za 97 odst. Prevozne razdalje so se povečale s 15,51 km na 27,66 km in zato se je število tkm skoraj podvojilo. Količina lesa se je povečala le za 22 odst. ali za 30.000 kubikov. Razdalje so se povečale zaradi prevozov za Novoles, v Brkinih, v Krško itd.

Neposredni stroški so se povečali v treh letih od 2,26 din za tkm na 6,58 din za tkm ali 291 odst., lastna cena prevozov pa se je povečala le za 185 odst. Vzrok za sorazmerno manjšo porast cene od stroškov je prav gotovo večja uporaba priklopnikov pri prevozihi.

V zvezi z uresničevanjem programa o združitvi avtoparka je bila izdelana analiza, ki bo posredovana v javno razpravo v vseh temeljnih organizacijah. Skupaj bomo ocenili pomanjkljivosti in oblikovali predloge za izboljšanje prevoznih storitev v delovni organizaciji. Podrobnosti iz analize so razvidne iz priloženih tabel.

JOŽE LUKŠIČ,
inž. org. dela

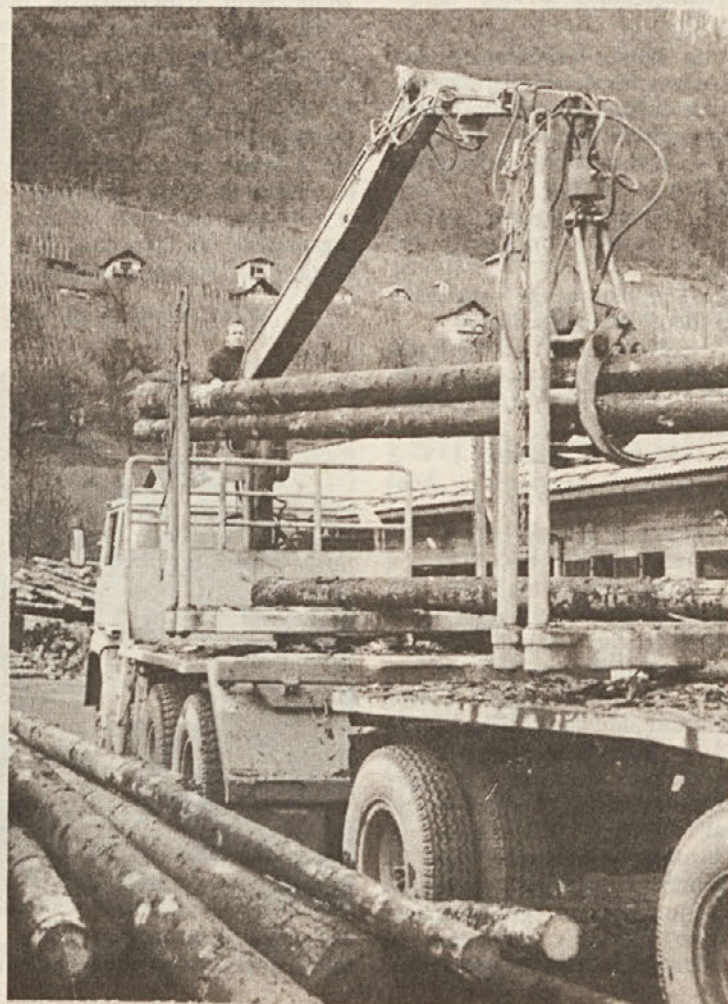
Odslej spravilo lesa tudi z žičnim žerjavom Urus

Za spravilo lesa na strmih gozdnih pobočjih, kot so Penđirjevka in Kobile v Gorjancih, Gače, severna pobočja Roga ter nekateri drugi gozdni predeli, je Gozdno gospodarstvo Novo mesto lani kupilo žični žerjav Urus M III — special. Delovni stroj Urus predstavlja štiri-bobenski žični žerjav z dviznim stolpom, pritrjenim na tovornjak TAM 170 T 14. Tovornjak je izdelek tovarne TAM Maribor, ostalo pa je uvoženo iz Avstrije (od znanega izdelovalca žičnic Hintereggerja).

Nabavna vrednost stroja skupaj s tovornjakom je bila lani 765 milijonov starih din. Danes je seveda že okrog eno milijardo starih dinarjev.

Za nabavo omenjenega dragega stroja smo se odločili po temeljiti proučitvi terenov in etatov, katerih spravilo naj bi bilo v 10-letnem obdobju možno le z žičnim žerjavom. Ugotovili smo, da bo takega lesa v prihodnjih desetih letih najmanj sto tisoč kubičnih metrov.

(Nadaljevanje na 46. str.)

Tovornjak s priklopnikom in dvigalom. (Foto: J. P.)

**Vsem delavcem
in vsem delovnim
ljudem čestitamo za
1. maj – praznik dela.**

Uredništvo

Prvi hlod, pripeljan z novo žičnico.

(Nadaljevanje s 45. str.)

Iz kopice tehničnih podatkov naj navedem le najvažnejše:

- dolžina spravila do 600 m (po potrebi tudi več),
- možen tovor na razdalji 600 m je 2,5 tone,
- debelina nosilne vrvi 22 mm z rušilno trdnostjo 38.700 kg,
- avtomatski voziček – Koller (brez zaustavljalca),
- dvizni steber je visok 9,5 m,
- spravilo je možno navzgor ali navzdol,
- delovna posadka I + 2 (strojnik + pomočnik + delavec),
- učinek na dan od 30 – 40 kubičnih metrov lesa.

Zaradi montažnih del v decembru lani in januarja letos nam je po izredno slabem vremenu februarja šele od 14. do 17. marca uspelo izvesti uvajalni žičničarski tečaj. Tečaja v gorjanskih gozdovih za žičničarje, vzdrževalce in organizatorje so se ob novomeških udeležili še tečajniki iz Gozdnih gospodarstev Bled in Tolmin. Organiziralo in vodilo ga je Gozdno gospodarstvo Novo mesto s sodelovanjem proizvajalca Hintereggerja ter

žičničarskih strokovnjakov iz Gozdnega gospodarstva Tolmin.

Spravilo lesa z žičnim žerjavom Urus ne bo prav poceni, saj bo veljal kubik na cesto postavljenega lesa od 700 do 1.200 din, odvisno od razdalje spravila, težavnosti terena, organizacije in priprave dela. Dobra organizacija in priprava dela bosta zato izredno pomembni.

JOŽE KURČ, dipl. inž.

Tečajniki se seznanjajo tudi z „drobovjem“ stroja. Delali bodo z njim v gozdu daleč od mehanične delavnice. (Foto: M. Bajt)

Staro milijardo vreden stroj bo nadomeščal lepo število konj pri spravilu lesa. (Foto: M. Bajt)

Akumulativna in reprodukcijska sposobnost

V novomeški občini so organizacije združenega dela leta 1982 razporedile za akumulacijo 1,3 milijarde novih dinarjev, kar je sicer za en odstotek več kot prejšnje leto, toda kar 12

odstotkov manj, kot je bilo načrtovano.

Kazalec akumulativnosti nam pokaže, koliko poprečno uporabljenih sredstev lahko obnovimo z ustvarjeno akumulacijo. V novomeški občini je znašala povprečna akumulativnost 3,8 odst., leto prej pa še 5,1 odst.

Med sedmimi temeljnimi organizacijami združenega dela z najvišjo akumulativnostjo, nad 20 odst., sta tudi tozda gozdarstvo Podturn (22,55 %) in Straža (22,38 %).

Hibridi, nastali s križanjem sive in črne jelše, so v 12 letih dosegli 11,03 metrov višine in premer 126 mm, primerjalni primerki sive in črne jelše pa 9,90 metra in 89 mm.

V Franciji so s križanjem črnega in navadnega oreha pridobili zelo dobro priraščajoč hibrid.

Fizični kazalci učinkovitosti prevoznih sredstev v letu 1982

Vozilo	% prevoženih km		% opravljenih tkm		Na vozniki poprečno ur/dan	Doseganje norme			Struktura izkoriščenih in neizkoriščenih dni v l.										Poprečni učinek na dan	
	solo	s prikol.	solo	s prikol.		kamion	K+P	Popreč.	Poprečna razdalja v km	Poprečna poraba goriva l/100 km	% odst. od popr.	voznja	poprav.	slabo vreme	drugi zastoji	skupaj	t	tkm		
NM 760-22	64	36	46	54	12,17	124	119	121	26,83	84,86	117	76	13	3	8	100	53,66	1440		
NM 727-99	53	47	35	65	8,55	113	112	112	40,02	65,08	90	62	11	2	15	100	41,66	1667		
NM 706-48	29	71	17	83	10,23	92	116	112	23,94	65,70	91	73	9	2	16	100	71,33	1708		
NM 698-46	8	92	4	96	9,78	353	105	105	30,45	66,79	92	78	9	2	11	100	67,76	2063		
NM 603-92	29	71	15	85	9,57	96	100	99	35,02	69,93	96	76	9	5	10	100	50,07	1753		
NM 582-65	8	92	4	96	10,12	107	114	114	32,41	75,42	104	72	12	2	14	100	68,32	2214		
NM 576-60	3	97	1	99	10,12	66	118	118	26,37	80,86	112	82	9	1	8	100	81,95	2161		
NM 509-41	29	71	16	84	9,46	112	121	120	25,70	71,47	99	59	19	3	19	100	68,40	1758		
NM 509-40	14	86	6	94	12,60	102	111	110	27,69	72,07	99	73	13	3	11	100	58,77	1627		
NM 343-47	42	58	17	73	8,90	96	113	99	19,72	75,30	104	76	16	1	7	100	59,66	1176		
MAGIR. SKUPAJ	25	75	14	86	9,80	109	112	111	29,18	72,44	100	73	12	2	13	100	60,89	1778		
NM 799-48	47	53	31	69	9,85	101	108	106	21,79	48,77	99	66	20	4	10	100	33,04	720		
NM 778-49	53	47	36	64	10,03	105	118	113	27,69	42,11	85	74	12	4	10	100	33,69	933		
NM 679-07	-	100	-	100	10,82	-	116	116	18,45	44,50	90	69	15	4	12	100	39,86	1104		
NM 675-40	47	53	31	69	9,87	104	92	96	47,53	57,43	116	65	16	5	14	100	12,69	603		
NM 671-37	2	98	1	99	9,29	88	92	92	22,88	56,33	114	73	15	6	6	100	39,23	897		
NM 664-68	18	82	14	86	9,47	97	105	104	19,90	9,84	101	67	18	2	13	100	43,41	864		
TAM SKUPAJ	28	72	17	83	9,83	103	104	103	26,29	49,44	100	69	16	4	11	100	32,32	847		
TAM NM 180-21	100	-	100	-	9,76	93	-	93	30,23	30,62	100	62	20	3	15	100	16,57	507		
TAM h.dvig.	100	-	100	-	9,50	135	-	135	15,15	25,97	87	87	5	3	5	100	27,39	415		
TAM -"- 6500	100	-	100	-	7,80	145	-	145	16,85	33,65	113	72	6	5	17	100	28,85	486		
TAM -"- SKUPAJ	100	-	100	-	8,61	140	-	140	15,99	29,79	100	79	6	4	11	100	28,29	452		
NM 158-24	47	53	32	68	11,29	105	100	102	40,41	51,27	93	70	22	3	5	100	39,28	1587		
NM 205-54	64	36	49	51	10,84	119	104	111	41,51	61,32	111	54	31	1	14	100	32,16	1335		
FAP SKUPAJ	54	46	38	62	11,10	115	102	109	40,85	55,26	100	62	26	2	10	100	36,31	1483		
VSE SKUPAJ:	39	61	21	79	9,76	115	109	11	27,66	64,54	100	71	14	3	12	100	47,47	1313		

Stroški kamionov in prikolic na TKM v letu 1982

Vozilo	KAMIONI IN PRIKOLICE					Primerjalni indeksi s planir. stroš. z realiz.				
	tkm	popr.	So-rivo	gume	drob. inv.	OD	water. str. voz. paj	tkm	stroški	
NM 760-22	177.094	2.61	3.24	0.81	0.01	1.73	0.07	68	114	
NM 727-99	288.449	1.44	2.37	0.62	0.01	1.16	0.03	111	76	
NM 706-48	322.748	1.15	1.99	0.33	-	1.14	0.02	124	62	
NM 698-46	418.851	1.21	1.75	0.38	-	0.94	-	161	58	
NM 603-92	331.407	1.36	2.12	0.41	-	1.06	0.02	127	67	
NM 582-65	414.117	1.11	2.05	0.57	-	1.00	-	159	64	
NM 576-60	481.894	1.38	2.05	0.62	-	0.95	-	185	67	
NM 509-41	261.913	2.24	2.13	0.78	-	1.35	0.02	101	88	
NM 509-40	314.085	2.17	1.94	0.38	0.01	1.36	0.04	121	79	
NM 343-47	228.259	2.25	2.60	0.74	0.01	1.40	0.03	88	95	
MAGIRUS SKUPAJ	3.238.817	1.58	2.14	0.54	-	1.15	0.02	126	73	
NM 799-48	82.800	3.95	3.34	0.77	0.10	2.97	0.28	11.41	64	127
NM 778-49	142.749	2.93	2.80	0.63	0.05	2.21	0.08	8.70	109	97
NM 675-40	97.080	3.64	3.68	0.44	-	3.00	0.08	10.84	75	121
NM 679-07	127.008	3.43	2.26	0.81	-	2.20	0.04	8.74	98	97
NM 671-37	155.286	3.33	2.80	0.53	0.02	2.16	0.19	9.02	119	101
NM 664-68	141.678	3.71	2.56	0.59	0.03	2.33	0.07	9.28	108	103
TAM SKUPAJ	746.601	3.45	2.84	0.62	0.03	2.41	0.11	9.46	96	105
TAM NM 180-21	81.714	3.40	3.15	0.27	0.01	3.58	0.04	10.45		
TAM h.dvig.	79.310	2.56	2.98	0.52	0.02	3.86	0.13	10.07	93	102
TAM -"- 6500	102.095	1.31	3.11	0.09	-	3.05	-	7.56	120	76
TAM -"- SKUP.	181.405	1.86	3.05	0.27	0.01	3.40	0.07	8.66	106	88
NM 158 - 24	217.483	4.12	1.88	0.31	0.03	0.88	0.01	7.23	91	97
NM 205-54	128.175	6.35	2.50	0.59	0.02	2.52	0.31	12.29	53	165
FAP SKUPAJ	345.658	4.95	2.11	0.41	0.02	1.49	0.12	9.10	72	122
VSE SKUPAJ:	4.594.195	2.18	2.31	0.53	0.01	1.51	0.04	6.58	116	85

Proizvodnja in odkup lesa

Do konca marca smo posekali 43.852 m³ lesa (za leto 1983 načrtujemo 135.876 m³), odkupili pa 10.787 m³ (po načrtu 69.790 m³). Primerjavo z načrtom 1983 in s proizvodnjo leta 1982 po vrstah lesa prikazujemo v naslednji tabeli.

	iglavci	tehnika listavcev	prostorski les	skupaj
Družbeni gozdovi				
- doseženo do konca marca 1983 m ³	15.463	22.891	5.492	43.852
- doseženo do konca marca 1982 m ³	14.816	24.275	5.842	44.933
- planirano 1983 m ³	51.298	60.551	24.027	135.876
- dosežen plan v odstotkih	30	38	23	32
Zasebni gozdovi				
- doseženo do konca marca 1983 m ³	2.297	8.057	433	10.787
- doseženo do konca marca 1982 m ³	3.600	14.672	1.408	19.680
- planirano 1983 m ³	11.060	45.350	13.360	69.790
- dosežen plan v odstotkih	21	18	3	15
Posamezne TOZD in TOK pa so plan proizvodnje do konca marca izpolnile:				
TOZD Novo mesto	35 odst. (8074 m ³)			
TOZD Straža	36 odst. (9648 m ³)			
TOZD Podturn	29 odst. (10080 m ³)			
TOZD Črmošnjice	37 odst. (9914 m ³)			
TOZD Črnomelj	25 odst. (5473 m ³)			
TOK Trebnje - družbeni	41 odst. (657 m ³)			
TOK Novo mesto	12 odst. (4512 m ³)			
TOK Črnomelj	18 odst. (4291 m ³)			
TOK Trebnje	19 odst. (1984 m ³)			

Skupaj smo do konca marca proizvedli 54.639 m³ lesa od načrtovanih 205.666 m³.

Marina Smolič

Kisli dež — pretnja gozdovom

Zakisanje tal kot posledica delovanja škodljivih plinov v atmosferi deluje škodljivo na gozd kot celoto (ekosistem), še posebno pa na nekatere dele. Poškodovani sta mikroflora in mikrofauna, kar vpliva na poslabšanje tal, poškodovan je koreninski sistem, zmanjšana je vitalnost drevja in povečana je možnost gnilobe korenin, zaradi česar so pogostejši izravnanci. Moteni so tudi drugi fiziološki procesi.

V Črmošnjicah smo šahirali

Pred dnevi smo v delavskem domu v Črmošnjicah odigrali hitropotezni šahovski turnir za prvenstvo GG Novo mesto. Tekmovanje je pripravila OO ZS tozda Gozdarstvo Črmošnjice.

Med posamezniki je prvo mesto osvojil Janez Šašek pred Ivanom Plutom in Brankom Puljakom. Ekipno je zmagala DSSS pred tozdoma Gozdarstvo Črnomelj in Gozdarstvo Črmošnjice.

Škoda, da se tekmoovanja ni udeležilo več šahistov.

IVAN PLUT

Ali s stanovanjem v Črmošnjicah ne moremo biti zadovoljni?

Jakov Poplašen iz tozda Gozdarstvo Črnomelj se ne strinja s preselitvijo delavcev iz Črnomlja v Črmošnjice. Pravi, da se človek ne počuti svobodnega in enakopravnega, če živi pod nekim pritiskom. Zaradi večkratnih selitev v nova stanovanjska okolja se počuti tujca. Pravi, da mu je gozdno gospodarstvo odvzelo terenski dodatek in ga nadomestilo z dodatkom za ločeno življenje. Nositi mora del stroškov prevoza na delo. Take odločitve in pritiski zelo vplivajo na počutje delavca. Ni zadovoljen s selitvijo v Črmošnjice. Meni, da kraj Črmošnjice ni primeren za normalno življenje. Ni prometnih zvez, zato mora človek, ko gre domov ali od doma, pešati po 8 km daleč. Daleč je zdravstvena postaja in bolan človek težko pride do zdravnika. Tudi pošta je oddaljena pa socialno zavarovanje in občina. Za reševanje osebnih zadev in na nakupe je potrebno oditi v Črnomelj. Občasno gre človek rad v kino, na kakšno tekmo. Kako bo deležen teh dobrin, če živi in stanuje v Črmošnjicah. Meni, da so se dovolj nahodili in bili vseh dobrin prikrajsani, ko so stanovali na Planini, zato si tega več ne želijo. Črmošnjiški dom ni postavljen na pravi lokaciji. Meni, da bi moral stati v Črnomlju ali Semiču. Kajti le tu bi se lahko normalno živelo. S postavitvijo doma v Črmošnjicah je bila storjena velika napaka in posledice naj bi nosili delavci iz tozda v Črnomlju. Gradnja doma v Črmošnjicah je le ena od napak, ne misli naštevati še drugih. Pritiski za preselitev delavcev v Črmošnjice, kaj slabo vplivajo na razpoloženje ljudi. To je vračanje na staro, namesto da bi stanje izboljševali.

Komisija za spremljanje življenjskih in delovnih razmer se je s pismom seznanila. Kljub temu da se Jakov Poplašen in drugi delavci ne strinjajo s preselitvijo, je pripravila dopolnitev programa. Zadeva je namreč zelo aktualna in resna, zato ni odveč, če objavimo v skrajšani obliki tudi stališče komisije oziroma delavskega sveta GG.

Komisija je ponovno pregledala program v uresničevanju samoupravnega sporazuma o življenjskih in delovnih razmerah delavcev v gozdarstvu, ki je bil sprejet (leta 1978. V programu so predvideni trije delavski centri: Črmošnjice, Podturn in Črnomelj (z zmogljivostjo okoli 90 postelj). Od predvidenih je

zgrajen center v Črmošnjicah (s 33 posteljami in z možnostjo največ 38 postelj). Dom je bil zgrajen za število ljudi, ki so tedaj delali v tozdu iz Črmošnjic. Do sedaj so se razmere spremenile. Število delavcev v Črmošnjicah, ki bivajo v domu, se je zmanjšalo na 16, kar pomeni, da je dom zaseden s polovično zmogljivostjo.

Delavci, ki sedaj bivajo v Črnomlju, so vezani pretežno na delovišče v masivu Roga, ki je skoraj enako oddaljeno od Črmošnjic kot za delavce Tozda iz Črmošnjic. Bivanje v sedanjih prostorih v Črnomlju je neprimerno in bi s preselitvijo izboljšali stanovanjske razmere delavcev. Preselitev bo zahtevala zaradi daljših prevozov delavcev povečanje stroškov v višini 157.651 din in zaradi razvoza toplih malic 180.417 din. Če ta dva stroška primerjamo s stroškom obratovanja doma v višini 2.324.553 din, ugotovimo, da je oblika s preselitvijo delavcev v Črmošnjice veliko cenejša, to je za 1.986.485 din letno. V stroških niso upoštevana sredstva za izgradnjo doma, ki bi zagotovo znašala okoli 15 milijonov.

Naložbo ocenjujemo kot nepotrebno, ker so proste postelje v Črmošnjicah, zato lahko postavljamo smotnost naložbe, ki pomeni z 12-odstotnimi obrestmi 1.800.000 din obresti letno od voženih sredstev.

Okoliščine v Črmošnjicah nudijo tudi zadovoljivo kulturno življenje. Delavci imajo možnost udejstvovanja v športni dejavnosti (nogomet, balinanje, odbojka). V domu so televizija, radio in knjižnica. Možna je dnevna dobava časopisov. Za obiske kinopredstav je možnost v Semiču, Dolenjskih Toplicah in Črnomlju. Za obisk kina bi se morala zaradi organiziranega prevoza javiti večja skupina (vsaj 7 in več). Prometne zveze so vzpostavljene s Semičem, Črnomljem in Novim mestom po železnici iz Semiča in z avtobusom iz Dol. Toplic. Za organiziran odhod na pošto, banko, trgovino so možnosti prevoza iz tozda v Črmošnjicah s kombijem ali avtobusom. Zdravstvena postaja je v Semiču. Obisk zdravnika je možen z rednimi prometnimi zvezami, s kamionom, ki vozi les, v nujnih primerih pa z vozilom, ki se nahaja pri domu (kombi).

Komisija je ugotovila, da se pojavljajo v zvezi s preselitvijo neutemeljene in neresnične govorice, ki hoočje stvari obarvati

nacionalistično. Tako izkrivljanje resnice je škodljivo za dobre odnose in nadaljnji razvoj samoupravljanja, zato so družbenopolitične organizacije v tozdu dolžne razjasniti take pojave.

Pisec članka navaja, da jim je bil odvzet terenski dodatek in kot nadomestilo za terenski dodatek dan dodatek za ločeno življenje. Za ukinitev terenskega dodatka smo se v delovni organizaciji odločili vsi delavci in je bil ukinjen vsem delavcem, ki so ga prejeli. Terenski dodatek so prejeli vsi delavci, ki so opravljali dela na terenu. Sredstva terenskega dodatka so se prenesla na osebne dohodke za vrednotenje delovnih razmer, to se pravi, da so jih dobili delavci, ki opravljajo dela

na terenu, v drugačni obliki. Poleg tega pa je bil uveden dodatek za ločeno življenje delavcem, ki živijo ločeno od svojih družin.

Prispevek za prevozne stroške za prevoz na delo dajemo vsi delavci, ki se vozimo na delo z javnimi prevoznimi sredstvi ali s sredstvi, last temeljnih organizacij. Iz napisanega lahko sklepamo, da ni govora o razlikovanju v pravicah, ki jih imamo delavci iz delovnega razmerja.

DOLENJSKI GOZDAR

Sodelujte v glasilu svoje delovne organizacije!

Novice iz Podturna

3. in 4. marca je bil za delavce našega tozda 8-urni seminar iz SLO. Zanimiva predavanja so bila zvečer. Udeležba je bila odlična, saj se je seminarja udeležilo vseh 35 prijavljenih.

*

V nedeljo, 13. marca, smo se v Podhosti za vedno poslovili od Ludvika Oblaka (roj. 1908), upokojenega logarskega nadzornika. V pokoj je odšel leta 1963, ko je gozdarstvo zasebnega sektorja našega območja še bilo pri KZ Dolenjske Toplice. Po reorganizaciji smo ga Podturnčani šteli za svojega. Pokojnik je že kot mlad fant pred vojno delal v gozdovih kot sekač, tesar in oglar. Med vojno je po vrnitvi iz internacije delal v gozdarstvu SNOS. Po osvoboditvi je bil najprej logar v revirju Soteska, nato pa, po reorganizaciji gozdarstva, v zasebnih gozdovih pri GLPZ Novo mesto in KZ. Bil je zelo vesten delavec in dober tovariš, neizmerno predan gozdarski stroki. Ohranili ga bomo v najlepšem spominu.

*

23. marca je zaradi invalidske upokojitve prenehal delati Rudi Struna (roj. leta 1937) iz Gornjih Sušic. K nekdanji gozdni upravi Poljane je prišel ob združitvi družbenega in zasebnega sektorja, ko je oktobra 1963 gozdne delavce KZ Dol. Toplice prevzelo naše podjetje.

Več let je bil sekač, zaradi bolezni kolkov pa je postal invalid III. kategorije in zato premeščen na dela pri vzdrževanju cest. Za njegov prispevek pri napredku našega tozda se mu najlepše zahvaljujemo in mu želimo še mnogo let in več zdravlja.

*

18. marca so nas službeno obiskali lovci iz gojitvenega lovišča Medved iz Kočevja. Z direktorjem Švigljem, njegovim pomočnikom inž. Štrumblerjem ter revirnim lovčema Bučarjem in Šporarjem smo se pogovarjali o mestu mrhovišč za medvede. Dosedanje mrhovišče za medvede ob starološki cesti bodo na naš predlog namreč ukinili. V gozdu sta bili potem po ogledu izbrani dve mesti. Eno mrhovišče bo sedaj na Kraguljem vrhu, v oddelku 111, okrog 80 m od ceste in nekdanje logarnice, drugo pa v oddelku 26, približno 50 m od rampe ob roški cesti. Mrhovišči in dovozne poti bodo lovci pripravili sami.

*

Z zasebnim obrtnikom za iznos drv Ivanom Grebenarjem iz Koprivnika smo se pogodili za iznos 2000 prn drv. Nosilo bo 15 konj, pomagalo pa mu bo 5 delavcev in kuharica. Nastanjeni so na Podstenicah. Delati so pričeli 21. marca.

SLAVKO KLANČIČAR,
dipl. inž.

Kako po novem v pokoj?

Zakaj sploh nov zakon? Po dolgotrajnih pripravah je bil 22. aprila 1982 sprejet novi zvezni zakon o temeljnih pravicah iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, ki ga bodo začeli uporabljati 1. julija 1983. Gre za uskladitev z ustavo, zakonom o združenem delu in zakonom o razširjeni reprodukciji in minulem delu. Sprejem novega zveznega zakona je narekoval izdajo novega republiškega zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, za katerega je predvideno, da ga bo skupščina SR Slovenije sprejela 20. julija 1983.

Pokojnina je pravica iz minulega dela

In kakšne so novosti? V splošnih določbah je poudarjeno načelo, da je pokojnina pravica iz minulega dela. Upokojenec lahko na podlagi minulega dela uveljavi pravico do stanovanja, pravico do uporabe objektov za počitek in rekreacijo, pravico do uporabe restavracije za družbeno prehrano idr. Značilno je, da so pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja neodtujljive osebne materialne pravice in da teh pravic ni mogoče prenesti na drugega. Poudarjeno je tudi načelo o dolžnosti organizacij združenega dela pri preprečevanju invalidnosti.

Osnutek novega zakona prinaša novost celotnega sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja delavcev v združenem delu in drugih delovnih ljudi. Osebe, ki opravljajo samostojne dejavnosti (umetniške, kulturne, odvetniške in druge poklicne dejavnosti), se zavarujejo enako kot delavci v združenem delu. Pogoj za zavarovanje bi postalo opravljanje samostojne gospodarske ali poklicne dejavnosti kot edini ali glavni poklic in prijava zavarovanja pri skupnosti.

Novost je obvezno zavarovanje vrhunskih športnikov, glede na to, da so bili doslej zavarovani le profesionalni športniki.

Pokojninsko in invalidsko zavarovanje kmetov in članov njihovih gospodarstev

Kot najpomembnejšo novost osnutek zakona predvideva obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje vseh kmetov in članov njihovih gospodarstev, ki opravljajo kmetijsko dejavnost kot edini oziroma glavni poklic, ne glede na dohodek, ki

ga ustvarjajo. Od ustvarjenega dohodka oziroma plačanih prispevkov pa je odvisen obseg zavarovanja. Združeni kmetje, ki se zavarujejo vsaj v višini zneska zajamčene pokojnine, imajo enake pravice kot delavci v združenem delu. Združeni kmetje in kmetje, ki nimajo statusa združenega kmeta (individualni kmetje) in ki so zavarovani od osnove, ki je nižja od zneska zajamčene pokojnine, pa imajo le pravico do starostne, invalidske in družinske pokojnine, ne pa tudi do varstvenega dodatka in denarnega nadomestila za telesno okvaro.

Pod določenimi pogoji je za združene kmete predvideno pokrivanje dela obveznosti za plačilo prispevkov s strani organizacij združenih kmetov.

Možno bo tudi dokupiti leta, kar naj bi bilo omogočeno vsem zavarovancem, ki opravljajo samostojne dejavnosti, vključno s kmetijsko dejavnostjo.

Ključno vprašanje socialne varnosti zavarovancev je sistem ugotavljanja višine pokojnin, zajamčena, najvišja, najnižja pokojnina, usklajevanje pokojnin

in varstveni dodatek. V tem delu osnutka je nekaj variant, ki so izredno pomembne in o katerih se bo potrebno odločiti v javni razpravi.

Zajamčena pokojnina

Novost je uvedba pravice do zajamčene pokojnine, ki naj bi jo prejeli tisti zavarovanci, ki so dosegli polno pokojninsko dobo (35 oz. 40 let), oziroma užívalci invalidske pokojnine, ki je posledica poškodbe pri delu ali poklicne bolezni. Osnutek predvideva za to vrsto pokojnine vsaj 55 % poprečnega nominalnega osebnega dohodka v SR Sloveniji v preteklem letu.

Pravica do minimalne pokojnine velja za tiste zavarovance, ki niso dosegli polne pokojninske dobe. Računa se od pokojninske osnove (ki znaša 64,70 % povprečnega nominalnega osebnega dohodka v SR Sloveniji v preteklem letu) in v odstotku od dosežene pokojninske dobe.

Najvišja pokojnina ne more presegati 85 % 3,5-kratnega (varianta: štirikratnega) poprečnega OD v SR Sloveniji v preteklem letu. Variantno je predvideno, naj bi višino najvišje pokojnine določala, tako kot doslej, skupaj s samoupravnim splošnim aktom.

Možnost predčasne upokojitve

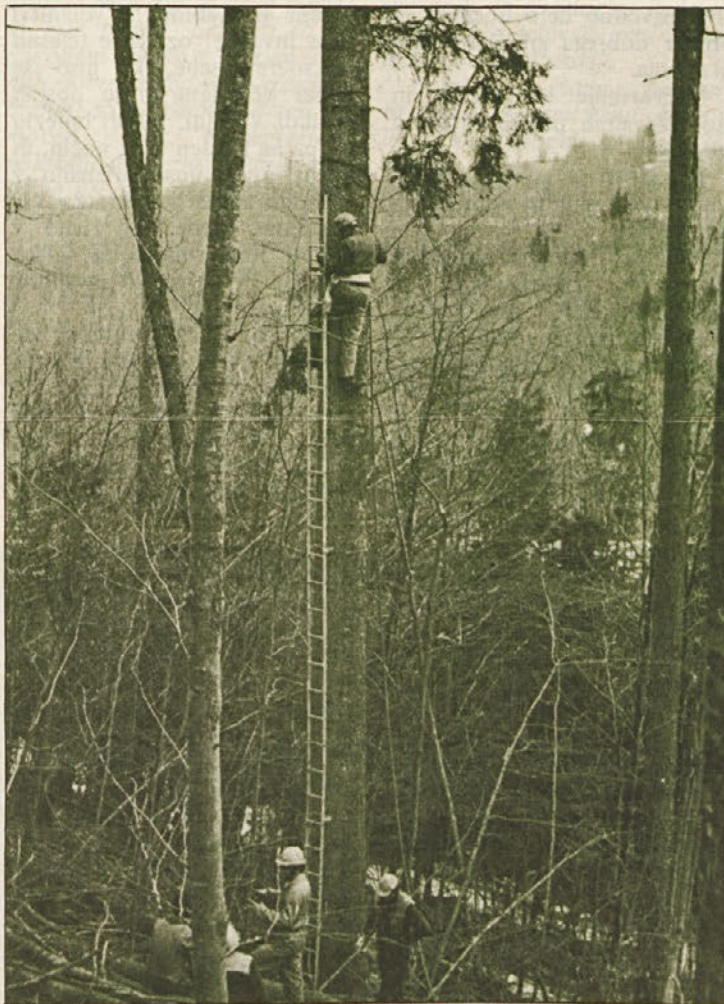
Predlagana je ponovna uvedba pravice do predčasne pokojnine. Stališča, izražena v razpravah, so enotna, da je potrebno ponovno vpeljati to obliko pokojnine. V osnutku je predvidena možnost predčasne upokojitve z znižanjem pokojnine, odmerjene glede na pokojninsko dobo, za vsako leto predčasnega odhoda v pokoj za 1,5 % (oziroma v varianti za 2 %). Doslej se je ta pokojnina, kjer je bila uvedena, zmanjševala za 1,33 odst. Ko užívalec pokojnine dopolni starost 60 oz. 55 let, se mu pokojnina več ne zmanjšuje.

Zvezni zakon je uvedel obvezno usklajevanje pokojnin med letom, hkrati pa tudi izplačilo razlike v začetku kolesarskega leta med pokojnino, ki pripada upokojencem po dokončni uskladitvi, in pokojnino, ki jo je prejel v preteklem letu za vse leto nazaj. Ker pa to terja velika dodatna sredstva, je to potrebno uveljaviti najkasneje do 31. 12. 1986. Osnutek republiškega zakona določa porast pokojnin med letom na račun rasti nominalnih osebnih dohodkov v tem letu v višini 90 %, kar predstavlja spodnjo mejo za obvezno uskladitev pokojnin med letom. Če je rast produktivnosti višja od rasti nominalnih osebnih dohodkov, se pokojnine uskladijo tudi po njej.

Za delovne invalide bo morala poskrbeti delovna organizacija

Novosti so določbe, ki urejajo uveljavljanje in uresničevanje pravic zavarovancev s preostalo delovno zmožnostjo. Predvideno je, da te pravice zavarovanci, ki so ob nastanku invalidnosti v delovnem razmerju, uresničujejo neposredno v organizacijah združenega dela. Te pravice so: pravica do prekvalifikacije, dokvalifikacije, pravica do razporeditve na ustrezno delovno mesto in do denarnega nadomestila. Vse to bo moralo biti urejeno v samoupravnih splošnih aktih. Organizacije združenega dela zagotavljajo tudi potrebna sredstva za uresničevanje teh pravic. V skupnosti pa bi te pravice uveljavljali tudi v bodoče tisti zavarovanci, ki ob nastanku invalidnosti niso bili v delovnem razmerju, nosilci samostojnega osebnega dela, delavci, ki so pri njih v delovnem razmerju, kmetje in delavci, ki jim organizacije

(Nadaljevanje na 50. str.)

Žičničar ne sme imeti vrtoglavice. Pri postavljanju žičnic se mora marsikdaj visoko povzpeti. (Foto: M. Bajt)

(Nadaljevanje z 49. str.)

zdrženega dela iz objektivnih razlogov ne morejo zagotoviti uresničevanja pravic. Določeni so nekateri objektivni razlogi, ki naj bi omogočili organizacijam zdrženega dela, da bi bile oproščene teh obveznosti.

V poglavju o pogojih za pridobitev in odmero družinske pokojnine so novosti zlasti v širitvi kroga zavarovanih družinskih članov (pravice pridobijo tudi bratje in sestre ter otroci brez staršev, ki jih je zavarovalec preživljal, ter oseba, ki je z zavarovancem živela v življenjski skupnosti, ki je izenačena z zakonsko). Izenačena so leta starosti za vdove, vdovce in starše. Doslej določenih 45 let starosti pri vdovi se zvišuje na 50 let in 60 let pri vdovcu se znižuje na 50 let.

Delovni invalid ne uživa ustreznih denarnih nadomestil v primeru, da brez opravičljivega razloga onemogoča prekvalifikacijo, dokvalifikacijo, razporeditev na druga ustrezna dela in naloge.

Usmerjeno izobraževanje

Prejeli smo stališča in sklepe skupščine Gospodarske zbornice Slovenije o izobraževanju in usposabljanju delavcev. Ker stališče in sklepov zaradi preobsežnosti v glasilu ne moremo v celoti objaviti, povzemamo prav na kratko njihovo vsebino v naslednjem prispevku.

Kakovostno prenovi slovenskega gospodarstva lahko dosežemo le z več znanja.

Višjo stopnjo znanja pa bomo dosegli z intenzivnejšim delom na področju vzgoje in izobraževanja. Zato dajemo usmerjenemu izobraževanju poseben pomen.

Zavzemamo se za vzgojo in izobraževanje, ki je človeku potrebno za sedaj in za bodoče. Učencem je treba dati dovolj široko splošno in strokovno izobrazbo. Naučiti se morajo metod dela.

Programe izobraževanja, ki vključujejo proizvodno delo, je potrebno izvajati dosledno, kajti le v proizvodnem delu se

Osnutek zakona omogoča, da se zavarovane po lastni opredelitvi odreče beneficirani delovni dobi. V sistem ugotavljanja beneficirane delovne dobe se neposredno vključujejo sindikati.

Zaradi vključitve kmetov v enoten sistem pokojninskega in invalidskega zavarovanja sta predvidena nova vira sredstev. In to poseben prispevek iz dohodka od zemlje in gozda, ki naj bi ga plačevali vsi lastniki zemljišč, oziroma zavezanci za davek od dohodka zemljišč in od gozda, ki niso zavarovani na podlagi opravljanja kmetijske dejavnosti, in prispevek od katastrskega dohodka ob prenosu kmetijskega zemljišča s kmeta na družbenopravno ali fizično osebo v primeru spremembe namembnosti kmetijskega zemljišča.

Postopek za uveljavljanje pravic in sodno varstvo je tako kot doslej tudi v bodoče v pristojnosti skupnosti.

LADO JAVORNIK

učenec lahko nauči delovnih navad in spretnosti.

Proizvodno delo učencev je primer dobrega zraščanja dela in učenja.

Načrtovanje kadrovskih in izobraževalnih potreb moramo izboljšati.

Poudarjen je pomen načrtovanja kadrovskih in izobraževalnih potreb.

Mladino moramo usmerjati zlasti v izobraževanje za (gozdarske) proizvodne poklice.

Posebno je treba poskrbeti za izobraževanje že zaposlenih delavcev. Nizka izobrazbena struktura zaposlenih je ovira za hitrejši gospodarski napredek in razvoj samoupravnih odnosov.

Gozdarski strokovnjaki, inženirji in tehniki, morajo prenašati znanje na sodelavce.

Pripravnikom, ki se usposabljaajo za samostojno delo, bomo pomagali, da bodo med pripraviško prakso pridobili ustrezno praktično znanje.

Na področju svobodne menjave dela, to je med združenim delom (uporabniki) in izobraževalnimi skupnostmi (izvajalci), bomo medsebojno razvijali interese. Delavci v združenem delu se zavedamo, da brez izobraženih kadrov ni napredka. Strokovnjake pa dobivamo iz šol, te moramo zato materialno podpirati.

Povzetek pripravil
FRANC MARKOVIČ

Društvo invalidov občine Novo mesto

Objavljamo dopis društva invalidov iz Novega mesta, s katerim vas vabijo, da se včlanite vanj. Članske izkaznice lahko dobite pri Sonji Ličen-Tesari ali pa v svoji temeljni organizaciji. V to društvo se lahko včlanijo vsi invalidi I, II. in III. kategorije invalidnosti in tudi tisti, ki imajo določeno stopnjo telesne okvare. Letna članarina je 50 din.

Spoštovani tovariši, tovarišice – invalidi!

Sredi decembra 1982 je bil v Jugoslaviji teden invalidov. Takrat je odbor Društva invalidov Novo mesto sestavil to pismo, s katerim vas nameravamo obvestiti, da smo 24. junija 1982 ustanovili Društvo invalidov Novo mesto, ki je enako kot druga občinska društva invalidov včlanjeno v Zvezo društev invalidov Slovenije in v Zvezo društev invalidov Jugoslavije. V tako zastavljeni organizaciji imajo invalidi res možnost uresničevati svoje interese in delovati na raznih področjih.

V društvu invalidov (DI) se lahko včlanijo vsi invalidi, tudi tisti, ki so že včlanjeni v katero od invalidskih organizacij. Predvsem pa vabimo k včlanitvi tiste invalide, oz. tiste telesno prizadete osebe, ki niso še nikjer včlanjeni in so postali invalidi v vojni, zaradi bolezni ali pa na kakšen drug način, in imajo invalidnost priznana z odločbo ali pa ne. Skratka, vse invalidne osebe, ki živijo v občini Novo mesto, se lahko včlanijo v Društvo invalidov Novo mesto.

Namen DI je združiti vse invalide, da si v okviru društva pomagamo med seboj in iščemo vsestransko pomoč tudi v zvezi društev invalidov. Včasih je na primer potrebna pomoč posamezniku od ožje ali širše družbene skupnosti, ki bi jo težko dosegel kot posameznik, veliko lažje pa s pomočjo društva kot član. Športno in družabno delovanje posameznikov je v okviru organizacije trdnjše, bolj zanesljivo, kakor sicer. V programih DI so poleg raznovrstnih pomoči članom še: izleti, športna tekmovanja, predavanja, tečaji, posredovanja za usposabljanje in preusposabljanje za delo, zaposlitve, izobraževanje, izboljšanje delovnih in stanovanjskih razmer, sosedska pomoč doma, invalidnine za telesno okvaro, pokojnine, družbene denarne pomoči, druge materialne pomoči članom, na primer pri ozimnici

in doplačilu za letovanje, prednost pri nabavi kuriva, pri ortopedskih in drugih tehničnih ter sanitetnih pripomočkih, pri klimatskem in toplotnem zdravljenju, pravno-svetovalni pomoči, pri zastopanju pravic in interesov članov na sodiščih in drugje, pri posredovanju informacij, obiskih članov in podobno.

Znano je, da telovadba in zdrav oddih ohranjata telesno in duševno čvrstost in sposobnost premagovati težave vsem ljudem, kako šele je to koristno invalidom. Vendar trdimo, da ugodne možnosti za razvoj te dejavnosti v naši občini ne izkoriščamo dovolj, ker jih dovolj ne poznamo. V novomeški občini imamo fizioterapijo organizirano v okviru Zdravstvenega centra Dolenjske in v okviru Zdravilišč Dolenjske in Šmarješke Toplice z dragoceni napravami in tudi z ustreznim strokovnim kadrom, ki bi nam prek organizirane pomoči in spodbude v DI lahko nudil dragoceno pomoč (korektivna gimnastika in podobno). Goto-vo obstoja še kakšna oblika, ki tu ni navedena, pa bi jo kazalo uvesti v dejavnost društva in razvijati.

Zato vabimo vse invalide občine Novo mesto, da se včlanijo v društvo, ker bomo le tako lahko spoznali želje in potrebe posameznih invalidov in jih tudi skupno in organizirano reševali. Društvo ima začasno prostor v Vrhovčevi ulici št. 20 v Novem mestu, kjer se lahko ogledate v uradnih urah vsak ponedeljek in petek od 8. do 12. ure.

Predsednik društva je inž. Vladimir Škrinjar, podpredsednik Pavle Beg, oba iz Novega mesta, tajnik pa Joža Škufca iz Otočca.

Vsak, ki ima odločbo o invalidnosti, naj jo prinese s seboj!

Občinska društva invalidov obstajajo v vseh dolenjskih občinah, v Novem mestu, Trebnjem, Črnomlju in Metliki. V Trebnjem se lahko včlanijo invalidi v Ulici Heroja Slaka 2, v Črnomlju pri tajniku društva invalidov, tov. Švajgerju, zaposlenem v Beltu, v Metliki pa pri Martini Molek na Navratilovi ulici št. 2.

V Braziliji so v preteklih 14 letih osnovali 2,4 milijonov hektarov plantaž z evkaliptusom.

Na zahodni obali ZDA raste na precejšnjem področju, kjer je blaga klima in obilo padavin, rdeča jelša, ki v petdesetih letih zraste 30 – 40 metrov visoko in je debela do 60 cm. Letni etat rdeče jelše v ZDA je 100 tisoč kubičnih metrov.

Spomini gozdarja Avgusta Bradača na partizanski Rog

V vaseh na Rogu so bile ustanovljene partizanske delavnice, v katerih so izdelovali obrtniki obutev, obleko in še marsikaj drugega za partizane. V partizanskem zaledju so obdelovali njive in obirali sadje, ki je tisto leto bogato obrodilo.

Rog je leta 1942 postal tudi politično središče NOB, saj so se v njem stikale niti iz vseh krajev Slovenije. Na Dolenjskem je bilo obširno svobodno ozemlje, ki so ga partizani pridobili z uničevanjem komunikacij in z napadi na sovražniške postojanke. Ker Italijani do takrat še niso izvedli velikih ofenziv, tudi na Rogu ni bilo posebne konspirativnosti, kakršna je bila potrebna kasneje.

Niko Šinkovec — Miklavž, eden od graditeljev bolnišnic.

Ko je Bradač opravil nalogo na Rogu, se je začasno vključil v Zapadnodolenjski odred, kjer je bil v 3. četi 3. voda za vodnika. O njem povedo soborci, da je bil zelo previden, a hraber borec. V spopadih s sovražnikom, s katerim so se spoprijemali na kratke razdalje 30 do 50 metrov, je njegova mavzerica malokdaj zgrešila.

Prvi ognjeni krst je doživel v boju na Komolcu, kamor je

prišla premična skupina 23. bataljona divizije Isonzo in fašisti iz polka, ki je bil nastanjen v Črnomlju. Partizanom je poveljeval legendarni komandant Daki. Italijane so nameravali napasti še ponoči, toda ker so se s hojo po gozdu preveč zamudili, so napadli šele ob jutranjem svitu. Razporedili so se v strelce in se začeli pomikati proti Komolcu. Svitati se je začelo kmalu po tretji uri. Borec s partizanskim imenom Striček se je približal kapelici in na tri metre do fašista na straži. Ta je, ko je opazil Strička, nekaj prestrašeno izdaval in segel po puški. Toda bilo je prepozno. Striček je na hitro opravil z njim. Po tem strelu se je borba razbesnela. Pri brunarici sta takoj nato padla še italijanski puškomitraljezec in njegov pomočnik. Padli so tudi Italijani, ki jih je bitka doletela na česnjah, pa tudi varuhi mul. Partizani so vdrli v vas, ne da bi se Italijani mogli uspešno braniti. Imeli so ugodne položaje nad vasjo in napadli so tudi z bombami. Vso vas so obvladali. Mule, na katerih so Italijani prenašali orožje, municijo in drug tovor, so bile pobite. Šele ko so se obkoljeni zatekli v hiše in se iz njih dobro zavarovani krčevito branili, so partizani naleteli na močan odpor. V najtežjem položaju se je znašel tretji vod tretje čete, ki mu je poveljeval Bradač. Borili so se za vsako hišo posebej, da bi Italijane izrinili iz vasi. Toda medtem ko je reševal mitraljezca, je bil ranjen tudi sam. Bitka je trajala vse do devetih dopoldne, a nobena stran ni zmogla odločilnega udarca. Tudi minometalci Italijanom niso koristili, nasprotnika sta si stala preblizu skupaj. Tedaj je Daki pogrešil Avgusta in predno so se zaradi

premoči nameravali umakniti, je ukazal naj ga poiščejo, kar je partizanom tudi uspelo. Kljub umiku so dosegli veliko zmago. Italijani so baje odpeljali z bojišča dva lojtrska voza mrtvih. Ubitih je bilo devet mul in trije jahalni konji. Ranjenega Avgusta, partizani so ga klicali Gustelj, pa so odpeljali v bolnišnico nad Smuko. V bitki na Komolcu so se borili še nekateri borci iz Topliške doline.

Gustelj še ni dobro ozdravel, pa je že moral prevzeti nove naloge v zvezi z gradnjo bolnišnic. Spomni se jih trinajst, ob njih pa so bila še zasilna skrivališča. Še danes se jih spominja po imenu. Bile so to bolnišnice Zelen breg, Jelendol, Stari trg, Vinica (pri Ribniku), Lesen kamen, Spodnji in Zgornji Hrastnik, Ajdovec pri Velikem studencu, Pugled (tu je bilo devetnajst ranjencev pobitih, Nemci so prizanegli edino ranjeni partizanki), Beli kamen, ki je bila ena prvih bolnišnic, kasneje preseljena na Smuko, Daleč hrib, kasneje prenešana v Jelendol, bolnišnica na Kunču, ki so jo zaradi nevarnosti tudi umaknili, in bolnica na Podsternicah, ki je delovala pred in po italijanski kapitulaciji.

Bolnišnice v Rogu so partizani začeli organizirano graditi leta 1942. Močno so pospešili gradnjo zlasti po veliki roški ofenzivi. Spomladi je GŠ NOV Slovenije ustanovil centralno sanitetno upravo pod imenom SC VPB — NOV. Pri upravi je delovala tudi ekipa za gradnjo bolnišnic. Za načelnika je bil postavljen zdravnik dr. Lunaček—Igor, ki je pri izbiri mesta za postavitev bolnišnice imel vedno zadnjo besedo. Da mu je pri tem Gustelj kot odličen poznavalec Roga veliko pomagal, smo že omenili.

Glavna uprava je imela sedež v leseni baraki ob bolnišnici Jelendol. Njena intendantska služba, katere vodja je bil znani intendant Ivanov, se je kasneje preselila v dolino Starih žag.

Graditelji bolnišnic so porabili za gradnjo veliko tesanega lesa, ki ga je dala posekati in obdelati italijanska družba Emona, pa ga zaradi partizanskega delovanja ni mogla odpeljati. Do kraja gradnje so partizani les znosili na ramenih tudi po več kilometrov daleč, saj v bližini bolnic zaradi konspiracije niso smeli sekati. Brunarice so bile krite s škodlami, ki so jih cepili Jože Bradač—Grbež, Becele in še nekateri drugi. Po ustanovitvi SC VPB je bilo štabom brigad ukazano, da iz svojih vrst izberejo mizarje in tesarje in jih napotijo v Rog. Med njimi je bil tudi Niko Šinkovec—Miklavž z nekaj tovariši, ki so zgradili več bolnišnic. Naj ne bodo hudi, če se Gustelj vseh ne spominja. Včasih pa mu kakor v sanjah prihajajo pred oči mladi fantje, da jih vidi tako kot takrat, ko so gradili zavetišča za ranjene partizane. Dobro se spominja tudi nekaterih domačinov, med njimi kasnejšega gozdarja Lojzeta Murna.

Bradač je imel ob skrbi za bolnišnice takrat še druge strogo zaupne naloge, ki mu jih je naložilo vodstvo NOB.

Rad se spominja svojega partizanstva na Rogu. V težkih razmerah in mnogih nevarnostih je vendarle prevladovalo prijetno vzdušje, ki ga je ustvarjalo globoko občuteno tovarišstvo. Skovali so ga med seboj preprosti ljudje in visoko izobraženi zdravniki. Bili so pripravljeni pomagati si med seboj in se v težkih okoliščinah žrtvovati eden za drugega. Deliti vsak grizljaj ali cigareto to je bilo samo po sebi umevno. Beseda tovariš ni poznala ovire, ki jo sicer povzroča starost ali mladost, položaj, poklic, imetje ali izobrazba. V odnosih ni bilo razlike med zdravniki in preprostimi ljudmi. Njihova izobrazba ni bila ovira, temveč je še pomenila medsebojne odnose.

Ranjenci so bili največja skrb partizanov. Kadar ranjencu ni bilo mogoče več pomagati, mu je bolničarka stala ob strani do zadnjega diha, v smrtnemu boju ga je tolažila in mu mrtvemu zatisnila oči. Zajokala je vsa soba in tudi v bojih preizkušeni partizani se niso sramovali solz.

TONE VIRANT

Gostje na mitingu v Jelenbregu avgusta 1943. Med drugimi so na sliki: dr. Novak, dr. Lunaček in dr. Milčinski. Drugi z desne je Avgust Bradač.

V spomin Leonu Kosu

Nepričakovano nas je konec februarja presenetila vest, da je umrl naš dolgoletni sodelavec Leon Kos. Komaj triinpetdeset let starega je strla huda in dolgotrajna bolezen, zaradi katere se je moral pred tremi leti upokojiti.

Ker je ljubil naravo in še posebej gozdove, se je že zelo mlad zaposlil v gozdarstvu.

svtu. Kot logar je začel delati v roških gozdovih takoj po končani vojni. Z leti je prevzemal vse odgovornejše naloge pri gospodarjenju z gozdovi.

V letih 1960–1962 je končal srednjo gozdarsko šolo v Postojni. Dolgoletna praksa in znanje sta mu omogočila, da je kasneje postal revirni gozdar. Svoje dolžnosti je kljub rahlemu

zdravju vestno in pošteno opravljal.

Bolezen je premagoval z velikim naporom in trdno voljo. Ko je kot invalid odšel v pokoj, smo mu zaželeli, da bi ga dolgo užival. Toda neizprosna usoda mu tega ni dala.

Z žalostjo smo se 25. februarja poslovili od njega vsi, ki smo ga dobro poznali. Nismo ga poznali le kot vestnega delavca, temveč tudi kot duhovitega sobesednika, ki je marsikdaj posegel v razgovor s pikro, a dobrodušno kritično besedo.

Preživel je težko mladost v številni družini, ki ni poznala obilja. Še prav mlad si je moral pomagati sam, kakor je vedel in znal. Ko si je proti koncu življenja na Otočcu zgradil hišo, je vanjo sprejel svojo mamo, ki jo je neizmerno ljubil, in zanj, hudo bolno, lepo skrbel.

Leon je končal svojo, žal, prekratko življenjsko pot, a opravil je mnogo dela v dolenskih gozdovih za naše podjetje in vso skupnost. Njegovo delo cenimo toliko bolj, ker vemo, kako zelo ga je pri tem ovirala huda bolezen.

Sodelavci se ga bomo radi spominjali, v objemu domačih gozdov pa mu želimo miren počitek.

JOŽE DAROVEC

Umrl je Franci Novak

V ponedeljek, 28. marca, smo se delavci tozda Gozdarstvo Straža poslovili od dolgoletnega sodelavca Francija Novaka.

Ob grobu se je od njega poslovil vodja tozda:

„Težko je najti besede, s katerimi bi sodelavci tozda Gozdarstvo Straža izrazili bolečino zaradi tvoje nesrečne smrti. V petek, ko smo končali prvi pomladni delovni teden, ti je kruta usoda prekrizala povratek domov. Ugasnilo je življenje dolgoletnega sodelavca in prijatelja.

V življenju ti ni bilo lahko. V kmečki družini, ki se je ukvarjala s pravilom in prevozom lesa, si moral pridno delati. S to vrlino si se še zelo mlad zaposlil v takratni Gozdni upravi v Straži. Kot voznik si opravljal najtežja dela. Ne da se izmeriti truda, ki si ga vložil v pravilo in prevoz lesa. S svojimi vrstniki si ogromno prispeval za obnovo domovine in nabavo strojev, ki so zamenjali delavce ob najtežjih delih. Ko so v gozdovih konje zamenjali traktorji, si se ti zaposlil na odpremnem skladišču. Poprijel si za vsako delo. Nikoli nisi potožil, pa če je bilo še tako hudo.

Z iskreno vedrino, ki si jo vnašal med sodelavce, si premagoval prenekatero težavo in tegobe. Za marljivo delo ti je delovna organizacija Gozdno gospodarstvo Novo mesto pred dvema letoma podelila priznanje.

Pogrešali bomo tvoje odlike, skromnost in prizadevnost pri izvrševanju delovnih nalog. Vsak človek je nekaj posebnega. Nadomestila zanj ni. Okolje, kjer si delal, je pusto in prazno.

Franci, kaj naj ti rečemo ob slovesu?

Zahvaljujemo se ti za ves trud, za vse kar si prispeval za naše lepše življenje. Zahvaljujemo se ti za prizadevnost, pridnost in za vedrino, ki si jo vnašal med sodelavce.

Naj ti bo lahka domača zemlja. Počivaj v miru ob šumenju zelene Krke in šelestenju stoletnih gozdov Soteske.

Magda Virantova v pokoju

Prišla so leta, ko ena za drugo odhajajo v pokoj delavke, ki so takoj po vojni kot mlada dekleta kar naenkrat iz šolskih klopi prešle v gozdno gospodarstvo in se zaposlile v administraciji in knjigovodstvu. Potrebovalo jih je na novo osnovano podjetje za gospodarjenje s podružbenimi gozdovi.

Ena teh je tudi Magda Virantova. Rojena v Straži (leta 1928) je takoj po vojni prekinitela šolanje na gimnaziji v Novem

mestu in se zaposlila v gozdnem obratu v Straži, kjer je delala do letošnjega zadnjega februarja, do svojega petinpetdesetega rojstnega dneva. Gozdarstvu je bila zvesta le s kratko prekinitvijo, ko se je leta 1948 poročila in morala z možem po raznih krajih Jugoslavije.

Vse življenje je bila prizadevna. Že med NOV, še skoro otrok, je zbirala hrano in razni material za borce, bila je skojevka in je pridno delala v mladinskih organizacijah. Tudi po vojni je ob svojem rednem delu ostala dejavna v družbenopolitičnem življenju.

Svoje delo v gozdarstvu je začela v dobi, ko je bil les najpomembnejše blago za izvoz in ko je bogastvo gozdov gradilo industrijo. Gozdovi in ljudje v njih so dajali največ, kar so zmogli. Dolge kolone mobiliziranih voznikov in številne delovne brigade so komaj dohajale ogromne potrebe osi-

romašene domovine. Razumljivo, da je bilo tudi v pisarnah, kjer je bilo treba vse to obračunavati in evidentirati, ogromno dela. Delavnik ni bil dolg le osem ur, temveč se je marsikdaj zavlekel pozno v noč.

V dolgih letih službovanja je opravljala skoro vsa administrativna in knjigovodska dela. Vestna in marljiva si je pridobila obilo izkušenj. Z dobro voljo je premagovala prevelike obremenitve in občasne težave z zdravjem.

Ko je že štela dneve, ki so jo ločili od pokoja, je postala nemirna. Kako preboleti nenadno spremembo, kako se iztrgati iz življenja in okolja, ki jo je spremljalo od otroških let? Toda življenjska moč in vedrina sta jo tudi to pot obdržala pokonci. Načrtov za delo ima veliko in dolgčas ji ne bo.

Sodelavci jo bomo pogrešali, saj je vsakemu rada pomagala in svetovala. Marsikdo jo je prosil pomoči in tudi upokojenci so se je radi spominjali in jo obiskovali.

Ko smo se najožji sodelavci v njeni zidnici poslovili od nje, smo jo povabili, naj nas še večkrat obišče, in ji zaželeli v krogu družine še mnogo srečnih let.

Delavci tozda
Gozdarstvo Straža

DOLENJSKI GOZDAR

Glasilo izdaja delavski svet gozdnega gospodarstva Novo mesto — Odgovorni urednik ing. Janez Penca, Uredniški odbor: Mirko Bajt, Franc Bartolj, Tone Fabjan, ing. Jože Falkner, ing. Slavko Klančičar, Uroš Kastelic, Matija Mazovec, ing. Jernej Piškur, Janez Šebenik, Angelbert Tesari. — Izhaja enkrat na mesec v 1000 izvodih. — Uredništvo: Novo mesto, Gubčeva 15 — Časopisni stavek, filmi in prelom DITC Novo mesto, TOZD Grafika; tisk TOZD Tiskarna Novo mesto.

V Avstriji so raziskovali kakovost gozdnega zemljišča pod smučarskimi programi in na pašnikih glede vsebnosti bioelementov, erozije tal in sposobnosti zadrževanja vode. Ugotovili so, da je na smučiščih le-ta (retencija) zelo majhna in da so tla močno podvržena eroziji.